

شماره صندلی		«بسمه تعالی»		جای مهر	
		اداره آموزش و پرورش منطقه ۴ تهران			
نام و نام خانوادگی:		دبیرستان نمونه دولتی ابوعلی سینا متوسطه دوم			
تاریخ امتحان: ۱۴۰۳/۱۰/۱۹		کلاس/پایه: دهم		رشته: علوم انسانی	
مدت زمان: ۸۰ دقیقه		نوبت صبح		نام دبیر: آقای نصرآبادی	
		تعداد صفحات: ۳		نام درس: جامعه‌شناسی	
ردیف		فرزندان خوبم با یاد خدا و ذکر صلوات بر پیامبر مهربانی‌ها و خاندان مطهرش به سوالات زیر با دقت پاسخ دهید.			
بارم					
۱,۵		الف) پرسش‌های تکمیلی: عبارات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید. (۵,۱ نمره) ۱- جهان اجتماعی با انتقال به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد. ۲- در جهان متجدد عرصه بر سایر کنش‌های انسانی مانند تنگ می‌شود. ۳- پاسخ به پرسش شخص را از سایرین متمایز و هویت فرد را شکل می‌دهد.			
۰,۷۵		ب) ابتدا مشخص کنید کدام موارد صحیح و کدام موارد غلط است، سپس آن بخش از گزاره‌هایی را که غلط هستند، خط زده و اصلاح کنید. (۵,۷ نمره) ۱- حقایق هرچند خود ثابت‌اند ولی امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد. ۲- چون هیچ یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیستند پس همه پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی دارند.			
۱		ج) گزینه صحیح را انتخاب کنید (۱ نمره). ۱- کدام یک از پدیده‌های زیر از جهان اجتماعی به جهان طبیعی ورود کرده و به آن راه یافته‌اند؟ الف) زلزله و رانش زمین ب) اجزای جهان ماورالطبیعی ج) آلودگی طبیعت و محیط زیست د) ابداع قنات ۲- تفاوت در میان کدام یک از گزینه‌های زیر به تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف باز نمی‌گردد؟ الف) هنجارها ب) آرمان‌ها ج) عقاید د) ارزش‌ها			
		د) جواب صحیح را از میان گزینه‌های داخل پرانتز انتخاب کنید (۱,۷۵).			
۱,۷۵		۱- استقلال سیاسی در ایران پیش از انقلاب، در قلمرو (آرمانی/واقعی) قرار می‌گرفت. ۲- گزاره "برخی از بیماری‌های جسمانی با کمک قوای روانی درمان می‌شود." اثرگذاری بعد (جسمانی/نفسانی) را بر بعد (جسمانی/نفسانی) نشان می‌دهد. ۳- ساده زیستی در (بیرون / درون) قلمرو واقعی، جامعه فعلی ما قرار می‌گیرد. ۴- مردم‌شناسان به مطالعه (جوامع صنعتی و پیشرفته / جوامع ساده و ابتدایی) می‌پرداختند. ۵- کنش (بیرونی / درونی) بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارد. ۶- پدیده‌هایی همچون شیطان و فرشتگان جز پدیده‌های (تکوینی / اعتباری) جهان اجتماعی محسوب می‌شوند.			
۱,۷۵		ه) سوالات با پاسخ کوتاه (۶ سوال) (۱,۷۵ نمره) ۱- به کنش اجتماعی و پیامد آن چه گفته می‌شود؟ ۲- کدام دست از پیامدهای کنش وقوع آن حتمی و قطعی قلمداد می‌شود؟ ۳- دفتر، قلم و کلاس جز کدام بخش از مجموعه نهاد تعلیم و تربیت قرار می‌گیرد؟ ۴- دو ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش‌ها چیست؟ ۵- در جهان اجتماعی، دنیوی افراد برای نیل به اهداف از کدام دسته علوم بهره می‌گیرند؟			

۶-جهان اساطیری کدام دست از دانش‌های متناظر بر طبیعت را طرد می‌کند؟

(و) جداول زیر را تکمیل کنید (۷۵،نمره).

کنش	پیامد وابسته به اراده کنشگر	پیامد غیر ارادی
ورزش کردن	(۱).....	تندرستی
کنترل خشم	جلوگیری از تنش و درگیری	(۲).....

۱,۷۵

کنش	ویژگی کنش
محمد برای محل اقامت سفر آخر هفته خود به یکی از سایت‌های گردشگری رجوع کرده و از میان گزینه‌های متعدد یکی را انتخاب می‌کند.	(۳).....
.....(۴).....	ویژگی معناداری کنش

(ز) مفاهیم زیر را تعریف کنید

۱- نهادهای اجتماعی / ۲- فرهنگ / ۳- آرمان‌های اجتماعی / ۴- ارزش‌های اجتماعی

۲

۶

(ح) سوالات مفهومی و تحلیلی (۶نمره) .

۱- شهر جدید پردیس (الف)، خیال‌پردازی من در باره آینده شغلی (ب) و همچنین فرهنگ نوروز در کشورهای فارسی‌زبان (ج) را از نظر دو مولفه؛ طیف (خرد / کلان) و بعد (عینی / ذهنی) بررسی کنید.

۰,۷۵

۲- ویژگی‌های هویتی زیر را از نظر نقش ما در ساخت آن ویژگی، ثابت یا متغیر بودن و همچنین اجتماعی و فردی بودن آن بررسی کنید؟
الف) عضو انجمن معلمان جامعه‌شناسی تهران
ب) مهارت خوشنویسی

۱,۵

۳- کشور روسیه در دهه اول قرن بیست و یکم (۲۰۰۰-۲۰۱۰) با مشکل رشد منفی جمعیت رو به رو بوده است. از این جهت برای برون رفت از مشکل کاهش جمعیت و پیر شدن هرم جمعیتی، سیاستگذاران دولت روسیه سیاست‌های تشویقی افزایش جمعیت را در دستور کار قرار دادند. نرخ رشد جمعیت در سال ۲۰۱۲ (۰,۰۳-) بود که با اعمال این سیاست‌ها پس از هفت سال (۲۰۱۹) به نرخ (۰,۲+) افزایش یافت. با توجه به متن به سوالات زیر پاسخ دهید.

۲

الف) از نظر جمعیت‌شناسان نرخ (رقم) جایگزینی باید چه میزان باشد که نرخ رشد جمعیت روسیه از حالت منفی در سال ۲۰۱۲ خارج شود؟ (۰,۲۵)
ب) رشد جمعیت منفی عموماً کدام دست از کشورها را با چالش جدی مواجه کرده است؟ (۰,۲۵)
ج) چه زمان یک کشور پیر محسوب می‌شود؟ ۲ مورد از تبعات آن را بنویسید؟ (نمره)
د) به نظر شما نرخ رشد مثبت جمعیت به ترتیب در سال‌های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۹ برای کشور روسیه در کدام قلمرو (واقعی/آرمانی) قرار می‌گیرد؟ (۵,۰ نمره)

۴- به ترتیب هر کدام از سه گزاره زیر به کدام یک از دسته‌های (فرهنگ عمومی، خرده فرهنگ موافق و ضد فرهنگ) اشاره دارد؟

۰,۷۵

الف) برگزاری مراسم آیینی تعزیه در استان فارس، روستای صحرارود

	کلید امتحان دی ماه / جامعه شناسی پایه دهم	
۱,۵	الف) پرسش‌های تکمیلی : عبارات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید. (۵,۱نمره) ۱- جهان اجتماعی با انتقال فرهنگ خود.....به نسل‌های بعد تداوم می‌یابد. ۲- در جهان متجدد عرصه بر سایر کنش‌های انسانی مانند.....کنش‌های عاطفی و اخلاقی.....تنگ می‌شود. ۳- پاسخ به پرسش.....کیستی.....شخص را از سایرین متمایز و هویت فرد را شکل می‌دهد.	
۰,۷۵	ب) ابتدا مشخص کنید کدام موارد صحیح و کدام موارد غلط است، سپس آن بخش از گزاره‌هایی را که غلط هستند، خط زده و اصلاح کنید. (۷۵,۰نمره) ۱- حقایق هرچند خود ثابت‌اند ولی امکان انحراف از حق و پذیرش باطل وجود دارد. (ص) (۲۵,۰) ۲- چون هیچ یک از اجزای جهان اجتماعی فاقد معنا نیستند پس همه پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی دارند. (غ) (۲۵,۰) - همه پدیده‌های اجتماعی بعد محسوس و عینی ندارند همچون فرهنگ (۲۵,۰)	
۱	ج) گزینه صحیح را انتخاب کنید (نمره). ۱- کدام یک از پدیده‌های زیر از جهان اجتماعی به جهان طبیعی ورود کرده و به آن راه یافته‌اند؟ الف) زلزله و رانش زمین ب) اجزای جهان ماورالطبیعی ج) آلودگی طبیعت و محیط زیست ☒ د) ابداع قنات پاسخ تکمیلی : آلودگی طبیعت و محیط زیست نتیجه کارهای شتابزده و نابخردانه انسان است و نشان‌دهنده ورود پدیده‌های جهان اجتماعی به جهان طبیعی است. ۲- تفاوت در میان کدام یک از گزینه‌های زیر به تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف باز نمی‌گردد؟ الف) هنجارها ☒ ب) آرمان‌ها ج) عقاید د) ارزش‌ها پاسخ تکمیلی : تفاوت‌هایی که به ارزش‌های کلان، آرمان‌ها و اعتقادات اصلی بازمی‌گردد از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف است و تفاوت‌هایی که به حوزه نماد و هنجار برمی‌گردد از نوع تفاوت میان جهان‌های اجتماعی مختلف نیست و بلکه از نوع تفاوت‌هایی است که درون یک جهان اجتماعی پذیرفته می‌شود.	
	د) جواب صحیح را از میان گزینه‌های داخل پرانتز انتخاب کنید (۷۵,۱).	
۱,۷۵	۱- استقلال سیاسی در ایران پیش از انقلاب، در قلمرو (آرمانی/واقعی) قرار می‌گرفت. ۲- گزاره "برخی از بیماری‌های جسمانی با کمک قوای روانی درمان می‌شود." اثرگذاری بعد (جسمانی/نفسانی) را بر بعد (جسمانی/نفسانی) نشان می‌دهد. ۳- ساده زیستی در (بیرون / درون) قلمرو واقعی، جامعه فعلی ما قرار می‌گیرد. ۴- مردم‌شناسان به مطالعه (جوامع صنعتی و پیشرفته / جوامع ساده و ابتدایی) می‌پرداختند. ۵- کنش (بیرونی / درونی) بعد معنایی و ذهنی بیشتری دارد.	

۶- پدیده‌هایی همچون شیطان و فرشتگان جز پدیده‌های (تکوینی / اعتباری) جهان اجتماعی محسوب می‌شوند.																	
۱,۷۵	۵ (سوالات با پاسخ کوتاه(۶سوال)(۱,۷۵ نمره) ۱- به کنش اجتماعی و پیامد آن چه گفته می‌شود؟ پدیده اجتماعی ۲- کدام دست از پیامدهای کنش وقوع آن حتمی و قطعی قلمداد می‌شود؟ پیامدهای غیرارادی ۳- دفتر، قلم و کلاس جز کدام بخش از مجموعه نهاد تعلیم و تربیت قرار می‌گیرد؟ نماد ۴- دو ابزار مهم برای شناخت عقاید و ارزش‌ها چیست؟ علوم مبتنی بر عقل و وحی ۵- در جهان اجتماعی دنیوی افراد برای نیل به اهداف از کدام دسته علوم بهره می‌گیرند؟ علوم تجربی ۶- جهان اساطیری کدام دست از دانش‌های متناظر بر طبیعت را طرد می‌کند؟ دانش‌های ابزاری																
۱,۷۵	و) جداول زیر را تکمیل کنید(۱,۷۵نمره). <table><tr><td>کنش</td><td>پیامد وابسته به اراده کنشگر</td><td>پیامد غیر ارادی</td></tr><tr><td>ورزش کردن</td><td>ورزشکار حرفه‌ای شدن</td><td>تندرستی</td></tr><tr><td>کنترل خشم</td><td>جلوگیری از تنش و درگیری</td><td>حفظ آرامش و عدم آسیب به دیگران</td></tr></table> <table><tr><td>کنش</td><td>ویژگی کنش</td></tr><tr><td>محمد برای محل اقامت سفر آخر هفته خود به یکی از سایت‌های گردشگری رجوع کرده و از میان گزینه‌های متعدد یکی را انتخاب می‌کند.</td><td>ارادی بودن کنش</td></tr><tr><td>احترام نظامی یک سرباز / اجازه خواستن از معلم</td><td>ویژگی معناداری کنش</td></tr></table>	کنش	پیامد وابسته به اراده کنشگر	پیامد غیر ارادی	ورزش کردن	ورزشکار حرفه‌ای شدن	تندرستی	کنترل خشم	جلوگیری از تنش و درگیری	حفظ آرامش و عدم آسیب به دیگران	کنش	ویژگی کنش	محمد برای محل اقامت سفر آخر هفته خود به یکی از سایت‌های گردشگری رجوع کرده و از میان گزینه‌های متعدد یکی را انتخاب می‌کند.	ارادی بودن کنش	احترام نظامی یک سرباز / اجازه خواستن از معلم	ویژگی معناداری کنش	
کنش	پیامد وابسته به اراده کنشگر	پیامد غیر ارادی															
ورزش کردن	ورزشکار حرفه‌ای شدن	تندرستی															
کنترل خشم	جلوگیری از تنش و درگیری	حفظ آرامش و عدم آسیب به دیگران															
کنش	ویژگی کنش																
محمد برای محل اقامت سفر آخر هفته خود به یکی از سایت‌های گردشگری رجوع کرده و از میان گزینه‌های متعدد یکی را انتخاب می‌کند.	ارادی بودن کنش																
احترام نظامی یک سرباز / اجازه خواستن از معلم	ویژگی معناداری کنش																
۲	ز) مفاهیم زیر را تعریف کنید ۱- نهادهای اجتماعی: مجموعه‌ای از عقاید و ارزش‌ها، هنجارها و نمادهایی است که برای رفع نیازهای معینی از افراد و جهان اجتماعی اختصاص پیدا می‌کند. ۲- فرهنگ : آگاهی های مشترک یا شیوه زندگی گروهی از انسان‌ها است که سالیان متمادی با یکدیگر زندگی می‌کنند. ۳- آرمان‌های اجتماعی: تصور اعضای جهان اجتماعی از وضعیت مطلوب فرهنگ، سیاست، اقتصاد و خانواده است. به مجموعه اهداف و ارزش‌های مشترک که اعضای یک جهان اجتماعی خواهان رسیدن به آن هستند آرمان اجتماعی گویند. ۴- ارزش‌های اجتماعی: آن دسته از پدیده‌های مطلوب و خواستنی‌اند که مورد توجه و پذیرش هستند و افراد یک جامعه نسبت به آن‌ها گرایش و تمایل دارند.																

۶	ح) سوالات مفهومی و تحلیلی (۶نمره).	
۰,۷۵	۱- شهر جدید پردیس (الف)، خیال پردازی من در باره آینده شغلی (ب) و همچنین فرهنگ نوروز در کشورهای فارسی زبان (ج) را از نظر دو مولفه؛ طیف (خرد / کلان) و بعد (عینی / ذهنی) بررسی کنید. شهر جدید پردیس : کلان و عینی خیال پردازی من درباره آینده شغلی : خرد ذهنی فرهنگ نوروز در کشورهای فارسی زبان : کلان و ذهنی	
۱,۵	۲- ویژگی های هویتی زیر را از نظر نقش ما در ساخت آن ویژگی، ثابت یا متغیر بودن و همچنین اجتماعی و فردی بودن آن بررسی کنید؟ الف) عضو انجمن معلمان جامعه شناسی تهران : نقش فعال در ساخت این ویژگی هویتی ، متغیر و اجتماعی ب) مهارت خوشنویسی : نقش فعال در ساخت این ویژگی هویتی ، متغیر و فردی	
۲	۳- کشور روسیه در دهه اول قرن بیست و یکم (۲۰۰۰-۲۰۱۰) با مشکل رشد منفی جمعیت روبه رو بوده است. از این جهت برای برون رفت از مشکل کاهش جمعیت و پیر شدن هرم جمعیتی، سیاستگذاران دولت روسیه سیاست های تشویقی افزایش جمعیت را در دستور کار قرار دادند. نرخ رشد جمعیت در سال ۲۰۱۲ (۰,۰۳-) بود که با اعمال این سیاست ها پس از هفت سال (۲۰۱۹) به نرخ (۰,۲+) افزایش یافت. با توجه به متن به سوالات زیر پاسخ دهید. الف) از نظر جمعیت شناسان نرخ (رقم) جایگزینی باید چه میزان باشد که نرخ رشد جمعیت روسیه از حالت منفی در سال ۲۰۱۲ خارج شود؟ بین ۲,۱ تا ۲,۲ ب) رشد جمعیت منفی عموماً کدام دست از کشورها را با چالش جدی مواجه کرده است؟ کشورهای صنعتی ج) چه زمان یک کشور پیر محسوب می شود؟ ۲ مورد از تبعات آن را بنویسید؟ اگر جمعیت بالای ۶۵ سال بیش از ۱۰ درصد جمعیت یک کشور باشد آن کشور پیر محسوب می شود. تبعات آن افزایش هزینه های مرتبط با بهداشت و درمان و رفاهیات بازنشستگی، کاهش نیروی کار جوان، افزایش تعهدات عاطفی و رسیدگی به والدین به خصوص برای خانواده های تک فرزند د) به نظر شما نرخ رشد مثبت جمعیت به ترتیب در سال های ۲۰۱۲ و ۲۰۱۹ برای کشور روسیه در کدام قلمرو (واقعی / آرمانی) قرار می گیرد؟ نرخ رشد مثبت جمعیت در سال ۲۰۱۲ در قلمرو آرمانی و در سال ۲۰۱۹ در قلمرو واقعی قرار می گیرد.	
۰,۷۵	۴- به ترتیب هر کدام از سه گزاره زیر به کدام یک از دسته های (فرهنگ عمومی، خرده فرهنگ موافق و ضد فرهنگ) اشاره دارد؟ الف) برگزاری مراسم آیینی تعزیه در استان فارس، روستای صحرارود: خرده فرهنگ موافق	

	ب) گروهی از سوداگران در استان خراسان جنوبی که همه ساله تعدادی از پرندگان کمیاب هوبره را به کشورهای حاشیه خلیج فارس قاچاق می کنند : ضد فرهنگ ج) آیین روزه داری همزمان با فرارسیدن ماه رمضان : فرهنگ عمومی	
۱	۵- یکی از گزاره های زیر را انتخاب کنید و بگویید آن گزاره مربوطه به کدام یک از نظریات (در طول هم / هم عرض و قائل به تنوع) پیرامون سرنوشت جهان های اجتماعی تعلق دارد؟ استدلال خود را با توجه به دانسته های خود پیرامون این دو رویکرد بیان کنید. الف) اعتقاد به منجی و موعود گرایی در بین ادیان ابراهیمی و همچنین دین زرتشت مرسوم است و براساس این اصل ادیان معتقدند که در نهایت ظهور یک منجی سرنوشت بشر را به سوی سعادت پیش می برد. پاسخ : (در طول هم / نگاه خطی). براساس این دیدگاه همه جهان های اجتماعی شبیه یکدیگر هستند و مسیر یکسانی را طی می کنند. همه آنها در مراحل مختلف رشد قرار دارند و بعضی از آنها از حیث موازین دینی و اخلاقی از دیگر جوامع پیشرفته تر هستند ولی نکته این است که با ظهور منجی سرنوشت تمامی آنها یکسان خواهد بود. ب) در برخی از مباحث مرتبط با انسان شناسی فرض بر این است که نسبیت فرهنگ در جهان وجود دارد و به همین جهت جهان های اجتماعی متعدد و متنوعی در غرب و شرق عالم شکل گرفته است. پاسخ : (رویکرد هم عرض). در این رویکرد جهان های اجتماعی متنوع تلقی می شوند. هر جهان اجتماعی فرهنگ و تمدن مناسب خود را دارد. برخی از فرهنگ ها و تمدن ها زمانی طولانی دوام می آورند و بعضی دیگر پس از مدتی از بین می روند. فرهنگ ها نیز براساس آرمان و ارزش های خود تحولاتی را دنبال می کنند و مسیرهای مختلفی را می پیمایند.	
۳,۵	ط) سوالات تشریحی .	
	۱- دو مورد از فرصت ها و محدودیت های جهان متجدد از نگاه ماکس وبر را بیان کنید؟ پاسخ : بسط و توسعه عقلانیت ابزاری ، زوال عقلانیت ذاتی ، قفس آهنین و غلبه کنش های عقلانی که اهداف دنیوی را تعقیب می کنند.	
	۲- رویکرد جهان اجتماعی دنیوی نسبت به طبیعت را توضیح دهید و بگویید تبعات این دیدگاه برای دنیای کنونی ما چه بوده است؟ پاسخ : در جهان اجتماعی دنیوی طبیعت هیچ گونه معنا، هدف و غایتی ندارد و صرفا ماده خامی در اختیار انسان است که می تواند به میل خود در آن دخل و تصرف کند (۵,۰). بهره وری های بی نظیر کنونی و بحران های زیست محیطی (۵,۰ نمره) محصول همین دیدگاه است.	

	۳- برنامه ریزان فرهنگی هر جامعه تلاش می کنند با چه ابزاری زمینه تحقق بیشتر آرمان ها و ورود آن به قلمرو واقعی را فراهم کنند؟ پاسخ : از طریق تعلیم و تربیت برنامه ریزان فرهنگی زمینه تحقق بیشتر آرمان ها و ورود آن ها به قلمرو واقعی جهان اجتماعی را فراهم می کنند.
	۴- لایه های عمیق در جهان اجتماعی از جهت امکان تغییر و تأثیر تعیین کنندگی بر جهان اجتماعی چه ماهیتی دارند؟ توضیح دهید. پاسخ : بخش هایی از جهان اجتماعی می توانند تغییر کنند ولی این امر به آسانی رخ نمی دهد و در صورت تغییر و حذف آن ها جهان اجتماعی فرو می ریزد. به بخش هایی که تأثیر تعیین کننده بر جهان اجتماعی دارند و حذف و تغییر آن ها جهان اجتماعی را دچار تحول و ریزش می کند لایه عمیق و بنیادین جهان اجتماعی گویند.